

Etkinlikler - Voyvoda Caddesi Toplantıları 2003-2004

Galataport

Murat Tabanhoğlu

İki sene kadar önce, yaklaşık on mimari grup içinde Denizcilik İşletmeleri A.Ş.'nin açtığı ihale sonucunda, çeşitli yeterlilik belgeleri ve ilgili fiyatların alınmasından sonra bu projenin yapılmasıyla görevlendirildik. Şu anda yaptığım, bu projeye ilgili galiba altıncı sunum. Bunlardan birini geçmiş dönemdeki Bakanlar Kurulu'nda yapmıştık Denizcilik İşletmeleri eski genel müdürüyle; daha sonra Mimar Sinan Üniversitesi'nde, üniversiteden ve çeşitli sivil toplum örgütlerinden temsilcilerin bulunduğu, hem şehircilik hem mimarlık kürsüsünün olduğu bir ortamda bir sunum gerçekleştirdik. Daha sonra yıldız teknik üniversitesinde, zaten orada davetli jüri üyesiydim konulardan biri de Salı pazarıydı. O yüzden oradaki öğretim üyelerinin bir kısmına ve öğrencilere bu yaptığımız projeyi anlattım. Daha sonra da Teknik Üniversite'de yine bu konuyla ilgili bir sunum oldu ve başka platformlarda da bu projeyi anlattık.

Türkiye'de biliyorsunuz turizm bölgesi ilan edilmiş çeşitli bölgeler yıkıldı, yapıldı, bazıları hâlâ işliyor ama problemleri var. Onun için, bu proje ikinci kişinin eline geçmeden, olabildiğince değişik ortamlarda bu konunun tartışılmasını istiyorum. Biz grubumuz adına, mimarlar olarak projenin olabildiğince çeşitli yerlerde duyurulmasına çalıştık, yurtiçinde ve yurtdışında çeşitli haberler çıktı. Örneğin Cambridge'de öğrencilerle İstanbul'a dair çeşitli konularla birlikte bu konu üzerine de beraber çalışma fırsatı bulduk.

Bu konunun mimari dışında çeşitli mühendislik alanlarını da içerdiğini hepimiz biliyoruz; o yüzden bir takım kurduk. İlk olarak dünyadaki örnekleri araştırdık; çünkü burada iki konu var ki, ikisi pek yan yana gelmemiş dünyada: Hem bir liman, hem de yeni düzenlenecek bir sahil şeridi söz konusu. Dünyaya baktığımız zaman, dünyanın farklı şehirlerinde hepimizin bildiği kimi düzenlemeler var. Örneğin Yokohama'da yepyeni bir feribot terminali yapıldı veya Barselona'da olimpiyatlar sırasında yepyeni bir sahil şeridi düzenlemesi yapıldı. Bunun yanında marinalar da var; Napoli'de hemen eski şehrin yanındaki liman düzenlemeleri de birer örnek. Uzakdoğu'da ve Amerika'da da örnekler var; Hong Kong'da gökdelenlerin hemen dibinde farklı bir düzenleme söz konusu. Bu örneklerin hepsini gözden geçirdik; tabii hepsi farklı ölçeklerde. Biraz tarihe girdik ve benim bulduğum en eski görsel malzeme, Matrakçı Nasuh'un yaptığı bir minyatür. Burada da en çok gözüken, gemi ticaretinin, gemi yolculuğunun o zaman bile çok ileri düzeyde olması. Çeşitli kitap ve kaynaklardan, bu alanla ilgili bilgiler topladık: bilhassa saatin olduğu kısım ve Tophane'yle bağlantıları, o zamanki Tophane Meydanı veya onun denizle olan ilişkisi, Tophane Kışlası ve bütün rıhtım. Sonra Cenevizlilerden beri başlayan liman fonksiyonunun devam ettiğini görüyoruz. İtalyan, Fransız elçilerinin gemileriyle geldiğini biliyoruz ve İtalyan yokuşundan Beyoğlu'na bağlantısını görüyoruz Tophane'nin. Ama daha sonra 60'lı yıllarda yapılan antrepolarla bu rıhtım bir şekilde kayboluyor ve şu anki duruma geliniyor. Bizim küçüklüğümüzde Amerikan pazarı diye gittiğimiz, şu anda nargilecilerin olduğu pazar, bu meydanı kaplamış durumda.

Bölgeye ve binalara dair incelemelerimizden sonra projeye başladık. Öncelikli olarak, buranın Tarihi Yarımada'yla birleşmesinin en önemli unsurlardan biri olduğunu düşündük. Genel olarak baktığımız zaman ikinci unsur ise, Beyoğlu'nun tam eteklerinde ve Beyoğlu'yla denizi tekrar bağlayacak bir bölge olması; çünkü düşünürsek Ortaköy'den itibaren bir kayıkla çıkabileceğiniz bir yer bile yok; denize yaklaşabileceğiniz bir yer yok. Haliç şu anda bir şekilde düzenleniyor, ama burası hepimiz için çok önemli bir nokta. Dolmabahçe'nin durumu belli ve o yüzden üniversitenin hemen yanından başlayan bu kıyı şeridi çok önemliydi.

Buradaki trafik çok önemli; burada hem kara hem de deniz trafiği var. Bize verilen ana görev, buranın bir liman olarak kullanılmasını. İkincisi, buranın turizm bölgesi olarak ilan edilmiş olmasından dolayı, bu kıyı şeridi boyunca liman faaliyeti devam edecektir. Onun dışında, biz buraya şehir içi deniz trafiğini nasıl getirebileceğimizi düşündük ve şu anda römorkörlerin bulunduğu noktada bir cep marinası yaparak, buraya, Boğaz'dan veya Haliç'ten gelen teknelerin bağlanmasını sağlamak istedik. Bunun dışında proje kapsamında olmasa da bu civardaki trafiği nasıl yavaşlatabileceğimizi, nasıl farklılaştırabileceğimizi düşündük.

İkinci önemli aks, tabii ki Galatasaray Meydanı'yla bu bölgenin eskiden olduğu gibi bağlanması ve Tophane Meydanı'nın tekrar ortaya çıkması. Beyoğlu'nu genel olarak incelediğimiz zaman, buradaki bu ana arterlerin ve kılcal damarların bir şekilde buraya bağlanmasının, buranın potansiyelini çok daha iyi ortaya çıkardığını görüyoruz. Daha sonra Karaköy İskelesi'nin sahil şeridiyle ve buradaki meydanlarla birleşmesi geliyor. Havadan çeşitli fotoğraflarla baktığımız zaman, bölgenin iki alana ayrıldığını görüyoruz. Şu anda mevcut antreponun kapalı alanının bir kısmında bürolar, bir kısmında depolar bulunuyor, bir kısmı ise boş. Burası, bu inşaat yapılabileceği kadar binaların alanı olarak kalacak.

İlk şart, Denizcilik İşletmeleri, Gümrük İşletmeleri ve ne kadar işletme varsa buradan hepsinin ayrılması. İkincisi, liman unsuru ve bölgenin turizm bölgesi olması. Turizm bölgesi olduğu zaman burada ilk akla gelen, otel fonksiyonu. Turizm bölgesi olmasından dolayı yatak kapasitelerinin bir şekilde olması lazım, ama rahatlıkla turizm kavramı içine başka şeyler de adapte edilebilir. Buraya

bir iş adamı mantığıyla bakarsanız, alışveriş merkezi, otel ve bir kısmı da liman binası olur. Biz ise buranın çok farklı bir yer olarak algılanması için uğraştık ve bu önerimizi hem geçen hükümete hem de bu hükümete ana hatlarıyla kabul ettirdik. Öncelikle, burada Tophane Meydanı'nın tekrar ortaya çıkması önemliydi bizim için. İkincisi, bu bölgede servis dışında araç trafiğinin olmaması; o yüzden de burası için büyük bir otopark gerektiği. İşte o otoparkı Tophane Meydanı'nın altında yapmayı düşündük. Binaların sol tarafına geçtiğimiz zaman, daha çok eski binaların olduğu kısımda, 3 bloktan oluşan -onu biz tek blok olarak görüyoruz- bir otel; onun yanında ise fuar sergi salonları -ama Lütfi Kırdar'da olduğu gibi sadece bir kutu içinde değil, teras, lokanta ve çok amaçlı salonların olduğu bir kütle- düşündük. Burada belki de İstanbul bir çağdaş sanat eserleri müzesine kavuşabilir; yaklaşık on bin metrekarelik bir küp de bu müze için bırakılmış durumda. Tabii ki böyle bir yerin bir limana da ihtiyacı var; şimdi bunu araştırmaya başladık ve esasında gemi dışarıdan geldiği için cephe önemli; bunun denizden görünen bina olması gerekli. Burada minimum ölçülerde bir yolcu salonu yapmanın doğru olacağını düşünüyorum. O yüzden buradaki gümrüklü alan kısmından, gemilerden alınan yolcular hareketli transport aletleriyle, bu yolcu salonuna getirilecekler; direkt olarak şehrin içine girilebilecek ya da yürüyen merdiven veya asansörlerle alttaki otobüslerin beklediği garaja indirilecek yolcu ve bu rampalardan direkt trafiğe girebilecek. Yaklaşık 1000 araçlık, iki katlı bir otopark öngörüyoruz ve bu alan tabii ki birtakım teknik merkezleri de içerecek

Bu projedeki önemli konulardan biri, binalarda birtakım katlar, eklemeler yerine çoğu yerde azaltmaların olması. Yapılmak istenen, tamamıyla, binaların daha hafifletilerek ve sadece bir make-up yapmak yoluyla değil, gerektiğinde kaldırıp hafif konstrüksiyonlarla, farklı bir şekilde ele alınmasıydı. Bu meydanla yeşilin birleşmesi de önemli bir amaç. Burada yaklaşık 200 odalı, Topkapı'ya bakan bir otel olabileceğini düşündük; benim hayalim, Çırağan gibi dışarı kapalı bir otel değil, etrafıyla birleşen ve yaşayan bir mekân ortaya çıkması ve bunun da fuar salonlarıyla birleşmesi. Dolayısıyla, ana kabuğu bırakarak bu yapıların içindeki çok değerli alanların sade bir düzenlemeyle çok amaçlı yerlere dönüştürülmesi. Ayrıca burada ilk şartımız, arkeolojik bir araştırmanın özenle yapılması ve eğer burada arkeolojik birtakım buluntulara rastlanırsa onların dikkate alınması.

Belki de ilk defa Türkiye'de bu tip konular tartışılıyor. Amaç zaten herkesin çeşitli fikirlerini alıp buradan doğru bir senteze ulaşmak.